

Het wereldwerkgelegenheidsplan

Een toelichting

PROF. DR. J. TINBERGEN

In *ESB* van 12 november (blz. 1253) wijdt, tot mijn vreugde, de redacteur-secretaris enige beschouwingen aan het hierboven genoemde plan van het kwartet Den Uyl, Pronk, Kok en ondergetekende. Enkele van de gemaakte opmerkingen zijn, naar mijn smaak, echter weinig ter zake, terwijl een paar hoofdpunten onbesproken blijven. Dat moet aan een onvoldoende duidelijke presentatie liggen; daarom een poging tot verduidelijking van onze bedoeling.

Er wordt door Van der Geest terecht een analogie met het Marshall-plan gezien. Bij de kritische kanttekeningen begint Van der Geest met het bezwaar van vage onuitgewerkte aanbevelingen. Was dat echter niet evenzo met het Marshall-plan? Er moest zelfs eerst een hele internationale administratie, de OEEF, in Parijs worden opgezet om te komen tot de verdeling van de Marshall-gelden. Ook het Marshall-plan was dus niet meer dan een „pleidooi voor het opzetten van een studie”.

Onze uitspraken zouden te algemeen zijn. Naar het mij voorkomt gaan wij op enige hoofdpunten van een nieuwe aanpak voldoende diep in om het verschil met het tot nu toe gevoerde beleid duidelijk te maken. Wij pleiten voor een internationale aanpak in tegenstelling tot de tot nu toe gevolgde politiek van louter nationale besluitvorming. En wij specificeren deze internationale politiek door twee niveaus van besluitvorming aan te geven: het niveau van de Verenigde Naties en de daartoe behorende gespecialiseerde organen en de Europese Gemeenschappen. Dienovereenkomstig hebben wij ons gewend tot de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, tot die van UNCTAD (wiens tweede man de heer Pronk is), tot de president van de Wereldbank, tot de directeur-generaal van het Internationaal Arbeidsbureau — van wie reeds adhesie tot ons initiatief is ontvangen — en tot andere op wereldniveau opererende organisaties. Daarnaast wendden wij ons tot enige Europese instanties, in het bijzonder (maar niet uitsluitend) tot de EG. De heren Den Uyl en Kok vervullen

topfuncties in de Europese federaties van resp. sociaal-democratische partijen en van de Vrije Vakbeweging.

Onze *ESB*-commentator meent dat wij specifiekier hadden moeten zijn in het aangeven van de trekken van een optimale internationale arbeidsverdeling. Terecht haalt hij dr. B. Herman aan, die enkele maanden geleden in *ESB* heeft betoogd dat een groot aantal der factoren die de optimale arbeidsverdeling bepalen, onbekend of van toevallige aard is — b.v. afhangt van de initiatieven van enkele personen waarvan achteraf blijkt dat deze bijzonder succesvol zijn geweest. Er zijn echter enkele hoofdfactoren aan te geven die bij bijna alle onderzoeken als belangrijk naar voren komen, en daartoe behoren wel de door Heckscher en Ohlin aangegeven factoren. De bedoeling van het nog te verrichten onderzoek is echter — en dit had wellicht duidelijker kunnen worden gesteld — te geraken tot een indicatief plan en niet tot een opgelegd plan-in-details. Ter persconferentie is dit door ondergetekende ook duidelijk gesteld. Daar verder een der voornaamste instrumenten van de bepleite internationale politiek de handelspolitiek is, zullen zich allerlei andere factoren die de concurrentiekracht van enig land bepalen, automatisch kunnen doen gelden.

Wanneer overigens Van der Geest stelt dat „binnen de grenzen van de multinationale onderneming bijvoorbeeld . . . de overdracht van technologie . . . maar een heel klein kunstje” (is), moet nu juist opgemerkt worden dat dit probleem tot nu toe door die ondernemingen niet is opgelost in het belang van de werkgelegenheid en daarom, ook binnen deze ondernemingen, verder onderzoek vereist.

Terecht merkt Van der Geest op dat „de vraag waar het om gaat . . . natuurlijk (is) hoe de keten van protectionistische maatregelen . . . kan worden doorbroken”. Mij dunkt dat het scheppen van meer werkgelegenheid, ook wanneer deze niet in de zwakke bedrijfstakken gezocht wordt, het hoofdantwoord is.

Dat daarbij „retraining” een essentieel punt is, wordt op blz. 17 van ons plan erkend. Als algemeen patroon van de herstructurering moet dan ook gezocht worden naar werkgelegenheid aangepast aan de tegenwoordige samenstelling naar opleiding van de beroepsbevolking, een onderwerp waarover ik in dit tijdschrift verleden jaar 1) eveneens enige opmerkingen heb gemaakt, die nadere uitwerking hebben gevonden op o.a. blz. 10 van ons plan-document.

Eveneens terecht wordt door de redacteur-secretaris van *ESB* opgemerkt dat er, uiteraard, een financieringsplan nodig is. Daar wij ons aansluiten bij de aanbevelingen van het rapport-Brandt, is indirect de vraag beantwoord die hij stelt: ook dat rapport beseft dat een deel van het braakliggende oliegeld niet aan de Wereldbank zal worden aangeboden; daarom stelt men dat er een ander ontwikkelingsfonds naast de Wereldbankfondsen zou moeten worden opgericht.

Hoe en door wie zouden de plannen moeten worden verwezenlijkt? Aldus een verdere vraag van de heer Van der Geest. Naar mijn overtuiging ligt hier een taak vooral voor de Europese Gemeenschap. Onze hoop is dat het nieuwe Parlement, dat blijkt heeft gegeven van een krachtiger eigen initiatief, een der gangmakers zou kunnen zijn. Daarbij zou de Commissie, die ook reeds door deze nieuwe geest is beïnvloed, eveneens invloed ten goede kunnen uitoefenen. Misschien mogen wij zelfs hopen dat het Nederlandse voorzitterschap van de Raad ook nog een stukje belofte inhoudt.

Ten slotte schijnt onze criticus minder getroffen te zijn dan wij door de zo sterk toegenomen behoefte aan meer — veel meer — research. Ik zal binnenkort de gelegenheid hebben over dit onderwerp elders uitvoeriger te schrijven en dat hier niet dupliceren. Ik wil er alleen aan herinneren — met Rudy Kousbroek in *NRC Handelsblad* van 22 oktober jl. — dat actiegroepen als die bij Dodewaard (en in ettelijke andere gevallen) wel de aandacht vestigen op problemen, maar niet de weg tot oplossing, als die er is, aangeven. Hier kan nu juist een verdubbeling van onze onderzoeksactiviteiten een zo belangrijke rol spelen om — bij wijze van spreken — oplossingen waarvan men nu hoopt ze na twintig jaar te hebben gevonden dan misschien in tien jaar te weten te komen. Het aantal zeer vitale problemen dat om versneld onderzoek vraagt, is bijna verbijsterend. Dat maakt onderzoek tot een hoeksteen van een nieuw beleid.

J. Tinbergen

1) J. Tinbergen, Enkele opmerkingen over herstructurering, *ESB*, 11/18 april 1979, blz. 364-368.